

УДК 657.1:336.711

Ларікова Тетяна Віталіївна,
канд. екон. наук, доцент кафедри обліку в кредитних
і бюджетних установах та економічного аналізу
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
(03680, Україна, Київ, проспект Перемоги, 54/1)
E-mail: larikovat@mail.ru

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІН У ФОРМУВАННІ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БАНКІВ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто сутність і зміст категорії «власний капітал», його основні функції. З урахуванням нормативно-правових актів Національного банку України досліджено зміни в методиці обліку операцій з реєстрації та перереєстрації статутного капіталу банку як основної складової власного капіталу. Власний капітал визначено як власні кошти, залишкова вартість активів банку після вирахування усіх його зобов'язань. Виділено основні функції: індикативна; захисна; оперативна; регулююча. Окреслені зміни до нормативно-правових актів з регулювання обліку та механізму формування власного капіталу, що внесені Національним банком України у січні 2013 р., зокрема: облік сум незареєстрованого, але сплаченого засновниками (акціонерами, учасниками) банку статутного капіталу (кошти за акціями або паями) ведеться за рахунком 5004 П «Внески за незареєстрованим статутним капіталом», а рахунки 5001 КП «Несплачений зареєстрований статутний капітал банку» та 5003 П «Дивіденди, що спрямовані на збільшення статутного капіталу» вилучено з чинного плану рахунків бухгалтерського обліку банків України. Внесені зміни призвели до покращення діяльності банків, до спрощення облікових дій щодо збільшення власного капіталу та підвищення їх надійності і фінансової стійкості.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: власний капітал, зміни, облікові процедури, реєстрація, перереєстрація, банк.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах господарювання основою розширеного відтворення продуктивних сил і поглиблення виробничих відносин є накопичення банківського капіталу. Капітал створює підґрунтя для забезпечення фінансової стабільності та розширення сфери задоволення потреб клієнтів банку у фінансових ресурсах. Загострення конкуренції на вітчизняному банківському ринку актуалізує необхідність пошуку нових підходів до формування ресурсної складової банку, спрямованої на забезпечення достатності власного капіталу. На цьому фоні суттєво зростає значення бухгалтерського обліку поклика-

ного забезпечити повне відображення у фінансовій звітності прав акціонерів (власників) банку на активи. Для удосконалення методики обліку формування та зміни обсягу власного капіталу в банках, необхідно чітко окреслити його сутність, складові та функції, а також проаналізувати зміни у нормативно-правових актах Національного банку України, що внесені до правил обліку формування, реєстрації та перереєстрації статутного капіталу.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Потребує чіткості трактування сутності категорії «власний капітал», визначення його складових та функцій. Важливо також осмислити зміст внесених змін до нормативно-правових актів з регулювання обліку та механізму формування власного капіталу, що внесені Національним банком України у січні 2013 р.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями проблем бухгалтерського обліку власного капіталу різних суб'єктів господарювання займалися вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема: А.Д. Алексеєнко, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, О.О. Канцуров, Г.Г. Кірейцев, Л.М. Кіндрацька, В.Б. Кириленко, Г.В. Нашкерська, О.І. Пилипенко, І.Р. Поліщук, М.С. Пушкар, Я.В. Соколов, В.В. Сопко, В.Г. Швець. Незважаючи на значний доробок вчених, викладені вище проблемні питання залишаються поки, що не вирішеними.

Формулювання мети і завдання дослідження. Дослідити сутність і зміст категорії «власний капітал», визначити його складові та основні функції, опрацювати нормативно-правові акти Національного банку України, з регулювання процесів формування та реєстрації статутного капіталу, проаналізувати останні зміни в облікових методиках у частині реєстрації банку та перереєстрації статутного капіталу банку як основної складової власного капіталу.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. За ринкових умов господарювання успіх суб'єктів господарювання, незалежно від форми власності та виду діяльності, залежить від правильного вибору джерел формування, напрямів розподілу й використання капіталу, що знаходиться у їх розпорядженні. Це потребує правильного розуміння змісту і специфічних особливостей капіталу, його адекватного відображення у бухгалтерському обліку.

У ринкових умовах господарювання «власний капітал» виступає як виробничий і інвестиційний ресурс, джерело доходу, об'єкт

управління і формування, об'єкт власності, купівлі-продажу і тимчасової переваги, носій факторів ризику і ліквідності.

Сучасні вчені-економісти продовжують дослідження поняття «власний капітал», намагаючись вивести логічно обгрунтоване пояснення його сутності як економічної категорії (табл. 1).

Таблиця 1

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ «ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ» [13, с. 38]

№ з/п	Визначення власного капіталу	Група авторів	Кількість визначень	Питома вага, %
1	Частина в активах установи, що залишається після вирахування його зобов'язань	Азрилиан А.Н., Бернштейн Л.А., Бутинець Ф.Ф., Гаврилишин Б.Д., Коваленко Л.О., Кузнєцов В., Кутер М.И., Ловінська Л.Г., Пантелєєв В.П., Пархоменко В.М., Пущкар М.С., Райзберг Б.А., Сигел Дж., Терещенко О.О., Хендриксен Э.С.	15	35
2	Капітал (фінансові ресурси), вкладений власником установи	Бандурка О.М., Борисов А.Б., Бутинець Ф.Ф., Гаврилишин Б.Д., Капля І.В., Коваленко Л.О., Левин В.С., Райзберг Б.А., Сопко В.В., Терещенко О.О., Чебанова Н.В., Фаминский И.П.	12	27
3	Фінансові засоби, надані в розпорядження установи; джерело утворення майна	Беа Ф.К., Бутинець Ф.Ф., Загородній А.Г., Кірейцев Г.Г., Кондраков Н.П., Краснова Л.П., Савицкая Г.В., Сигел Дж., Терещенко О.О.	9	20
4	Засоби від випуску і продажу акцій (акціонерний капітал) і резервний фонд	Бичик С.В., Гаврилишин Б.Д., Чедвик Л., Фаминский И.П.	4	9
5	Загальна вартість засобів установи, необхідних для здійснення ним виробничої або іншої комерційної діяльності	Бланк И.А., Бутинець Ф.Ф.	2	5

Закінчення табл. 1

№ з/п	Визначення власного капіталу	Група авторів	Кількість визначень	Питома вага, %
6	Вартісний вираз права особи на засоби установи	Сопко В.В.	1	2
7	Зацікавленість власників у капіталі установи, представлена капітальними внесками та нерозподіленим прибутком	Сигел Дж.	1	2
8	Всього визначень		44	100

Найпоширенішим є визначення власного капіталу як частини в активах установи, що залишається після вирахування його зобов'язань. Даного підходу додержуються 35 % дослідників. Таке трактування також наведене у Законі України «Про банки і банківську діяльність».

Трактування власного капіталу як суми вкладеного капіталу (фінансових ресурсів), внесених власниками (засновниками) установи (27 %), більшою мірою стосується визначення статутного капіталу.

Значна частина дослідників (20 %) під власним капіталом розуміють фінансові засоби, надані в розпорядження установи, джерело утворення майна. Це визначення не досить коректне, оскільки джерелом утворення майна можуть бути як власні кошти, так і позикові.

Це також стосується і такого визначення власного капіталу, як загальної вартості засобів установи, необхідних для здійснення ним комерційної діяльності, яке пропонують 5 % авторів.

На окремі види власного капіталу звертають увагу при визначенні сутності даної категорії і ті автори, які трактують власний капітал як засоби від випуску і продажу акцій (акціонерний капітал) і резервний фонд (9 %). Дане визначення також неповне, адже обмежується лише двома видами власного капіталу.

За Законом України «Про банки і банківську діяльність» власний капітал банку — це власні кошти, залишкова вартість активів

банку після вирахування усіх його зобов'язань [4]. Таке визначення співпадає із першим зазначеним трактуванням і є найбільш вдалим і чітко зрозумілим.

Загалом, власний капітал складається зі статутного капіталу (внесків акціонерів, паїв), резервного капіталу та нерозподіленого прибутку. Він є власністю банку та нагромаджується для уникнення негативних наслідків тимчасового падіння вартості активів, а також для підтримання довіри до банку.

Власний капітал виконує низку функцій, основні з них такі: індикативна- індикатор довіри до банку з боку вкладників і кредиторів; захисна — страхування вкладів та депозитів у разі банкрутства або ліквідації банку; оперативна — за рахунок власного капіталу банк має можливість розпочати фінансову діяльність; регулююча — виконання встановлених НБУ економічних нормативів як необхідна умова функціонування будь-якого банку [12].

Банки та їх відокремлені підрозділи створюються та реєструються відповідно вимог нормативних документів, зокрема таких: Цивільного кодексу України [11]; Господарського кодексу України [1]; Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців» [2]; Закону України «Про акціонерні товариства» [3]; Закону України «Про банки і банківську діяльність» [4]; Положення про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття їх відокремлених підрозділів [9]; Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні [6]; Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні [7]; Положення про порядок формування та використання банками резервного фонду [10]. Крім цього, кожен банк у процесі діяльності керується внутрішньобанківськими методичними рекомендаціями та інструктивними вказівками щодо формування та збільшення обсягу власного капіталу банку.

Банківська система України складається з Національного банку України та інших банків, а також філій іноземних банків, що створені і діють на території України. Організаційно-правовими формами створених в Україні банків є публічні акціонерні товариства або кооперативні банки. Вони можуть функціонувати як універсальні або як спеціалізовані (ощадні, інвестиційні, іпотечні, розрахункові, їх ще називають, кліринговими) [4].

Після отримання банківської ліцензії та внесення відповідного запису до Державного реєстру банків, банк набуває статусу юридичної особи і має право надавати банківські послуги.

На момент державної реєстрації юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність, мінімальний розмір статутного капіталу не може бути меншим 120 млн грн. Загалом статутний капітал — це сплачена грошовими внесками учасників банків вартість акцій (паїв, часток) банку [4].

До реєстрації банків у територіальному управлінні Національного банку України (за місцем створення банку) відкривається накопичувальний рахунок, на якому акумулюються кошти учасників та акціонерів для формування статутного капіталу банку. До реєстрації банку жодних бухгалтерських записів не виконується. По завершенню процедури реєстрації банку у територіальному управлінні Національного банку України за місцем знаходження новостворюваного банку, йому відкривається кореспондентський рахунок. На цей рахунок не пізніше наступного дня після його відкриття перераховуються кошти із накопичувального рахунку, які утворюють статутний капітал банку, обсяг якого обліковується за балансовим рахунком 5000 П «Статутний капітал банку».

Важливо зазначити, що сальдо цього рахунку відповідає обсягу статутного капіталу, зафіксованого в установчих документах і дорівнює сумарній номінальній вартості випущених акцій.

Облік сум незареєстрованого, але сплаченого засновниками (акціонерами, учасниками) банку статутного капіталу (кошти за акціями або паями) з 08 січня 2013 ведеться за рахунком 5004 П «Внески за незареєстрованим статутним капіталом» згідно змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України, затверджених Постановою Правління НБУ від 08.01.2013 № 3 [5].

Рахунок 5001 КП «Несплачений зареєстрований статутний капітал банку» та рахунок 5003 П «Дивіденди, що спрямовані на збільшення статутного капіталу» зазначеною Постановою НБУ № 3 вилучено з чинного плану рахунків бухгалтерського обліку банків України.

Рахунок 5004 П «Внески за незареєстрованим статутним капіталом» призначено для обліку коштів, отриманих від засновників (акціонерів, учасників) банку за акціями або паями до реєстрації статутного капіталу. За дебетом рахунку проводяться суми зареєстрованого статутного капіталу або суми, що повертаються в разі відмови в погодженні статуту банку. Відповідно за кредитом рахунку відображаються суми, що отримані банком у рахунок оплати акцій або паїв до реєстрації статутного капіталу [8].

Викладене вище узагальнює перше правило обліку статутного капіталу.

Друге правило стосується обліку емісійних різниць, тобто обліку перевищення суми коштів, отриманих від первинного випуску власних акцій над їх номіналом.

У період первинного випуску акцій їх можливо розмістити або за номіналом або ж за ціною, що перевищує номінал, що призводить до виникнення емісійних різниць.

За рахунком 5000 П «Статутний капітал банку», вартість розміщених акцій враховується виключно за номіналом. Для облікування емісійних різниць призначено рахунок 5010 П «Емісійні різниці». Кредитовий залишок за цим рахунком є джерелом покриття за необхідності суми перевищення номінальної вартості акцій над ціною їх викупу в акціонерів.

Бухгалтерські записи вищезазначених правил щодо формування та реєстрації статутного капіталу банку наведено в табл.2.

Статутний капітал банку формується з акціонерного або приватного капіталу емісією акцій чи внесків засновників, створюється лише за рахунок власних коштів учасників чи акціонерів. Не допускається його формування за рахунок банківських кредитів, коштів неприбуткових організацій, бюджетних коштів, які мають інше цільове призначення [14, с. 261].

Таблиця 2

**ОБЛІК ФОРМУВАННЯ ТА РЕЄСТРАЦІЇ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ
З УРАХУВАННЯМ ЗМІН ВІД 1 СІЧНЯ 2013 Р.**

№ з/п	Зміст операції	Дебет рахунку	Кредит рахунку
<i>до реєстрації статутного капіталу банку</i>			
1	Обсяг коштів, акумульованих акціонерами (засновниками) на накопичувальному рахунку в установі Національного банку (не менше 120 млн грн)	1200 А «Кореспондентський рахунок банку у Національному банку України»	5004 П «Внески за незареєстрованим статутним капіталом»
<i>після реєстрації статутного капіталу банку</i>			
2	Сума зареєстрованого сплаченого статутного капіталу банку	5004 П «Внески за незареєстрованим статутним капіталом»	5000 П «Статутний капітал банку»

Закінчення табл. 2

№ з/п	Зміст операції	Дебет рахунку	Кредит рахунку
Або			
3	Зареєстровано статутний капітал	1200 А «Кореспондентський рахунок банку у Національному банку України»	5000 П «Статутний капітал банку»
4	Сума позитивної різниці від первинного та подальшого розміщення акцій (у разі розміщення акцій за ціною, вищою за їх номінальну вартість)	1200 А «Кореспондентський рахунок банку у Національному банку України»	5010 П «Емісійні різниці»
5	Суми витрат на операцію суми списання різниці між ціною викупу та номінальною вартістю акцій у межах залишку під час викупу власних акцій	5010 П «Емісійні різниці»	1200 А «Кореспондентський рахунок банку у Національному банку України»

На загальну суму зареєстрованого статутного капіталу банк випускає акції, стає їх емітентом і зобов'язується виконувати зобов'язання, що виникають з умов їх випуску. Права та обов'язки щодо цінних паперів виникають із часу їх передавання емітентом або вповноваженою ним особою покупцеві (одержувачу).

Для обліку власних акцій (часток, паїв) використовується контрпасивний рахунок 5002 КП «Власні акції (частки, паї), що викуплені в акціонерів (учасників)». В обліку залишок за контрпасивними рахунками регулює відповідну статтю пасиву балансу. У нашому випадку це сума зареєстрованого статутного капіталу банку (рахунок 5000 П «Статутний капітал банку»).

Водночас методика обліку статутного капіталу передбачає формування додаткової інформації щодо вартості акцій у розрізі їх видів, а саме: простих, привілейованих та акцій, викуплених в акціонерів. Необхідно також володіти інформацією щодо кількості акцій, які належать кожному окремому акціонеру.

Така інформація фіксується у підсистемі аналітичного обліку. За балансовим рахунком 5000 П «Статутний капітал банку» відкриваються окремі аналітичні рахунки, а саме:

5000.1 — призначений для обліковування вартості простих акцій;

5000.2 — призначений для обліковування вартості привілейованих акцій;

5000.3 — призначений для обліковування акцій, викуплених в акціонерів.

Підсумок їх кредитового залишку складає загальну суму зареєстрованого статутного капіталу, що обліковується за рахунком 5000 П [15, с.50].

Головна мета банку полягає у веденні ефективного прибуткового банківського бізнесу, зміцненні фінансової стійкості, підвищенні конкурентоздатності на міжбанківському ринку капіталів. Великою мірою це залежить від рівня капіталізації банку, обсягу його статутного капіталу, що активізує намагання банку збільшити статутний капітал шляхом додаткового випуску акцій чи збільшення частки (паїв). Зміни, що вносяться, набувають чинності після вчинення відповідного запису до Державного реєстру банків.

Процедура перереєстрації статутного капіталу практично така ж, як і при реєстрації банку. Втім, банк вже має відкритий у НБУ кореспондентський рахунок, тому кошти, унесені учасниками в рахунок сплати акцій (паїв, часток), перераховуються саме на цей рахунок (табл. 3).

Кошти, що отримані філією за реалізовані акції зараховуються на рахунок 3641 П «Кредиторська заборгованість за розрахунками за цінними паперами для банку».

Таблиця 3

**ОБЛІК ПЕРЕРЕЄСТРАЦІЇ
ТА ЗБІЛЬШЕННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ**

№ з/п	Зміст операції	Дебет рахунку	Кредит рахунку
<i>до реєстрації змін щодо збільшення статутного капіталу банку</i>			
1	На суму попередніх внесків до статутного капіталу за номіналом	1200 А «Кореспондентський рахунок банку у Національному банку України»	5004 П «Внески за незареєстрованим статутним капіталом»

Закінчення табл. 3

№ з/п	Зміст операції	Дебет рахунку	Кредит рахунку
<i>після реєстрації змін до статутного капіталу банку</i>			
2	Сума зареєстрованого сплаченого статутного капіталу	5004 П «Внески за незареєстрованим статутним капіталом»	5000 П «Статутний капітал банку»
3	На суму різниць між ціною додаткових внесків та їх номіналом ($P > N$)	1200 А «Кореспондентський рахунок банку у Національному банку України»	5010 П «Емісійні різниці»

Далі вони підлягають перерахуванню банку — юридичній особі через рахунки групи 390 «Розрахунки між філіями банку». Отримавши від філії відповідні документи на підтвердження фактів реалізації акцій, банківська установа зараховує кошти на свої рахунки.

Також, обсяг статутного капіталу може збільшитись за рішенням акціонерів (засновників) банку при отриманні позитивних фінансових результатів діяльності установи, де частина прибутку спрямовується на збільшення статутного капіталу. В бухгалтерському обліку це відображається записами, наведеними в табл. 4.

Таблиця 4

**ОБЛІК ПЕРЕРЕЄСТРАЦІЇ ТА ЗБІЛЬШЕННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ
В РЕЗУЛЬТАТІ ПРИБУТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ**

№ з/п	Зміст операції	Дебет рахунку	Кредит рахунку
<i>до реєстрації змін щодо збільшення статутного капіталу банку</i>			
1	На суму попередніх внесків до статутного капіталу	5040 П «Прибуток звітного року»	5004 П «Внески за незареєстрованим статутним капіталом»
<i>після реєстрації змін до статутного капіталу банку</i>			
2	Сума зареєстрованого сплаченого статутного капіталу	5004 П «Внески за незареєстрованим статутним капіталом»	5000 П «Статутний капітал банку»

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. В останні роки вітчизняні банки спрямовують зусилля на нарощування власного капіталу з метою підвищення конкурентоздатності і зниження ризиковості. В Україні стандартами є нормативи капіталу банків, розрахунок яких наведено в Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні [6].

Внесені Національним банком України зміни до облікових процедур щодо формування та реєстрації статутного капіталу банків від 08.01.2013 № 3 року призвели до поліпшення облікового процесу формування, реєстрації та перереєстрації статутного капіталу як основної складової власного капіталу, забезпечили прискорення зростання власного капіталу банків, призвели до покращення діяльності банків та їх надійності і фінансової стійкості. На порозі фінансової кризи для банків проблема капіталізації та оцінювання достатності капіталу банку є особливо актуальною і потребує окремого дослідження.

Бібліографічний список

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV Сайт у мережі Інтернет / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців» від 15.05.2003 № 755-IV / Сайт у мережі Інтернет / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/755-15>.
3. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 № 514-VI / Сайт у мережі Інтернет / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17>.
4. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III Сайт в мережі Інтернет / [Електронний ресурс] / Постанова Правління Національного банку України // Режим доступу до матеріалів: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
5. Зміни до деяких нормативно-правових актів Національного банку України від 08.01.2013 №3 / Сайт к мережі Інтернет / [Електронний ресурс] / Постанова Правління Національного банку України. // Режим доступу до матеріалів: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0166-13>.
6. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні від 28.08.2001 № 368 / Сайт у мережі Інтернет / [Електронний ресурс] / Постанова Правління Національного банку України. // Режим доступу до матеріалів: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.

7. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні від 02.06.2009 № 315 / Сайт у мережі Інтернет / [Електронний ресурс] / Постанова Правління Національного банку України // Режим доступу до матеріалів: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0315500-09>.

8. План рахунків бухгалтерського обліку банків України та Інструкція про його застосування від 17.06.2004 № 280 / Сайт у мережі Інтернет / [Електронний ресурс] / Постанова Правління Національного банку України. // Режим доступу до матеріалів: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0918-04>.

9. Положення про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття їх відокремлених підрозділів від 08.09.2011 р. № 306 / Сайт у мережі Інтернет / [Електронний ресурс] / Постанова Правління Національного банку України. // Режим доступу до матеріалів: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1203-11>.

10. Положення про порядок формування та використання банками резервного фонду від 08.08.2001 № 334 / Сайт у мережі Інтернет / [Електронний ресурс] / Постанова Правління Національного банку України. // Режим доступу до матеріалів: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0749-01>.

11. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV / Сайт у мережі Інтернет / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

12. *Алексеєнко М. Д.* Капітал банку: питання теорії і практики [Електронний ресурс]: Монографія. / М.Д. Алексеєнко — К.: КНЕУ, 2002. — 276 с. — Режим доступу до матеріалів: <http://studentbooks.com.ua/content/view/135/39>.

13. *Варичева Р. В.* Власний капітал: функціональний підхід до трактування сутності, напрями, класифікації у вітчизняній та зарубіжній практиці / Р. В. Варичева // Економічні науки: Вісник ЖТДУ. — № 2 (52) — 2011. — С. 37–42.

14. *Кириленко В. Б.* Статутний капітал банку: особливості формування / В. Б. Кириленко // Фінанси, облік і аудит. — 2010. — № 15 — С. 257–264.

15. *Кіндрацька Л. М.* Фінансовий та управлінський облік в банках [Текст]: підручник / Л. М. Кіндрацька; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — К.: КНЕУ, 2008. — 816 с.

References

1. Gospodarskyi Kodeks Ukrainy 16.01.2003 № 436-IV Sait v merezhi Internet / [Elektronnyi resurs] // Rezhym dostupu do materialiv: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. [In Ukrainian]

2. Zakon Ukrainy «Pro derzhavnu reestratsiyu yurydychnykh osib ta fizychnykh osib — pidpryemstv» 15.05.2003 № 755-IV. Sait v merezhi Internet / [Elektronnyi resurs] // Rezhym dostupu do materialiv: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/755-15>. [In Ukrainian]

3. Zakon Ukrainy «Pro aktsionerni tovarystva» « 17.09.2008 № 514-VI. Sait v merezhi Internet / [Elektronnyi resurs] // Rezhym dostupu do materialiv: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17>. [In Ukrainian]

4. Zakon Ukrainy «Pro banky i bankivsku diyalnist» 07.12.2000 № 2121-III. Sait v merezhi Internet / [Elektronnyi resurs] // Rezhym dostupu do materialiv: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>. [In Ukrainian]

5. Zminy do deyakykh normatyvno-pravovykh aktiv Natsionalnoho banku Ukrainy 08.01.2013 № 3 Sait v merezhi Internet / [Elektronnyi resurs] // Rezhym dostupu do materialiv: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0166-13>. [In Ukrainian]

6. Instruksiya pro poriyadok reguluyvannya diyalnosti bankiv v Ukraini 28.08.2001 № 368 Sait v merezhi Internet / [Elektronnyi resurs] // Rezhym dostupu do materialiv: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>. [In Ukrainian]

7. Metodyka rozrakhunku ekonomichnykh normatyviv reguluyvannya diyalnosti bankiv v Ukraini 02.06.2009 N 315 Sait v merezhi Internet / [Elektronnyi resurs] // Rezhym dostupu do materialiv: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0315500-09>. [In Ukrainian]

8. Plan rakhunku bukhgalterskoho obliku bankiv Ukrainy ta Instruksiya pro yogo zastosuvannya 17.06.2004 N 280 Sait v merezhi Internet / [Elektronnyi resurs] // Rezhym dostupu do materialiv: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0918-04>. [In Ukrainian]

9. Polozhennya pro poriyadok reestratsii ta litsenzuvannya bankiv, vidkrytyta vidokremlyenykh pidrozdiliv 08.09.2011 p. №306 Sait v merezhi Internet / [Elektronnyi resurs] // Rezhym dostupu do materialiv: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1203-11>. [In Ukrainian]

10. Polozhennya pro poriyadok formuvannya ta vykorystannya bankamy rezervnoho fondu 08.08.2001 № 334 Sait v merezhi Internet / [Elektronnyi resurs] // Rezhym dostupu do materialiv: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0749-01>. [In Ukrainian]

11. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy 16.01.2003 № 435-IV Sait v merezhi Internet / [Elektronnyi resurs] // Rezhym dostupu do materialiv: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. [In Ukrainian]

12. *Alekseenko, M. D.* Kapital banku: pytannya teorii i praktyky. Sait v merezhi Internet / [Elektronnyi resurs] : monografiya. / M. D. Alekseenko — K.: KNEU, 2002. — 276 p. — Rezhym dostupu do materialiv: <http://studentbooks.com.ua/content/view/135/39>. [In Ukrainian]

13. *Varycheva, R. V.* Vlasnyi kapital: funktsionalnyi pidkhid do traktuvannya sutnosti, napryamy, klasyfikatsii u vitcheznyaniy ta

zarubizhniy praktytsi / R. V. Varycheva // Ekonomichni nauky: visnyk ZHTDU, № 2 (52). — 2011. — P. 37-42. [In Ukrainian]

14. *Kyrylenko, V. B.* Statutnyi kapital banku: osoblyvosti formuvannya / V. B. Kyrylenko // Finansy, oblik i audyt, №15. — 2010. — P. 257-264.

15. *Kindratska, L. M.* Finansovyi ta upravlinskyi oblik v bankax [tekst] : pidruchnyk / L. M. Kindratska; M-vo osvity i nauky Ukrainy, Derzh. vyshch. navch. zaklad «Kyivskiy nats. ekon. un-t im. V. Getmana». — K.: KNEU, 2008. — 816 p.

Стаття надійшла до редакції 03 березня 2014 р.

УДК 657.1:336.711

Ларикова Татьяна Витальевна,

канд. экон. наук, доцент кафедры учета в кредитных и бюджетных организациях и экономического анализа,

ГВУЗ «КНЭУ имени Вадима Гетьмана»

(03680, Украина, Киев, проспект Победы, 54/1)

E-mail: larikovat@mail.ru

ИССЛЕДОВАНИЕ ИЗМЕНЕНИЙ ПРИ ФОРМИРОВАНИИ СОБСТВЕННОГО КАПИТАЛА БАНКОВ: УЧЕТНЫЙ АСПЕКТ

Аннотация. В статье рассмотрена сущность и содержание категории «собственный капитал», его основные функции. С учетом нормативно-правовых актов Национального банка Украины исследованы изменения в методике учета операций по регистрации и перерегистрации уставного капитала банка как основной составляющей собственного капитала. Собственный капитал определенно как собственные средства, остаточная стоимость активов банка после вычета всех его обязательств. Выделены основные функции: индикативная, защитная, оперативная, регулирующая. Описаны изменения к нормативно-правовым актам по регулированию учета и механизма формирования собственного капитала, которые внесены Национальным банком Украины в январе 2013 г., в частности: учет сумм незарегистрированного, но оплаченного основателями (акционерами, участниками) банка уставного капитала (средства по акциям или паям) ведется за счетом 5004 П «Взносы за незарегистрированным уставным капиталом», а счета 5001 КП «Неуплаченный зарегистрированный уставной капитал банка» и 5003 П «Дивиденды, которые направлены на увеличение уставного капитала» изъяты из действующего плана счетов бухгалтерского учета банков Украины. Внесенные изменения привели к улучшению деятельности банков, к упрощению учетных действий относительно увеличения собственного капитала и повышения их надежности и финансовой стойкости.

Ключевые слова: собственный капитал, изменения, учетные процедуры, регистрация, перерегистрация, банк.

UDC 657.1:336.711

Larikova Tetiana

Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor,
Department of accounting in credit
and budgetary institutions and economic analysis
Kyiv national economic university named after Vadym Getman
(54/1, Prospect Peremogy, Kyiv, 03680, Ukraine)
E-mail: larikovat@mail.ru

THE RESEARCH ON CHANGES IN THE PROCESS OF FORMING BANKING EQUITY: ACCOUNTING ASPECT

ABSTRACT. The essence and meaning of the category 'equity', its main functions are reviewed in the article. The changes in the method of accounting operations on registration and re-registration of banking share capital as the major part of the equity are explored according to the legislative acts of National bank of Ukraine. Equity is defined as own funds, residual value of banking assets after deducting all of its obligations. The principal functions are pointed out: indicative, protective, operative, regulative. The changes to the legislative acts on regulation of accounting and mechanism of forming equity made by National bank of Ukraine in January 2013 are described, in particular: accounting of sums of the property asset that were not registered, yet paid by founders (shareholders, participants) of a bank (funds under shares or portions) is conducted on account 5004 P 'Contributions on unregistered share capital', and accounts 5001 CP 'Outstanding registered share capital of a bank' and 5003 P 'Dividends addressed to share capital increase' were removed from valid score plan of accounting of Ukrainian banks. The changes performed led to improvement of banking activities, simplification of accounting actions concerning property asset increase and enhancing of reliability as well as financial stability of the banks.

KEY WORDS: equity, changes, accounting procedures, registration, re-registration, bank.